

Голові спеціалізованої вченої ради
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(вулиця Пирогова 9, м. Київ, 04053)
Доктору педагогічних наук, професору
Валентині БОБРИЦЬКІЙ

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри
інтелектуальних систем та цифрових технологій
Академії праці, соціальних відносин і туризму

КАШИНОЇ Ганни Сергіївни

на дисертаційну роботу **КОПИЛ-ФІЛАТОВОЇ Тетяни Василівни** на тему:
**«Професійна підготовка майбутніх державних службовців для
забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами
освіти»**, представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена пріоритетними завданнями із забезпечення виконання вимог Європейського кодексу академічної доброчесності, презентованого європейською федерацією академії природничих і гуманітарних наук (з англ. – All European Academies, ALLEA) щодо основоположних принципів дослідницької практики етики для передбачення усунення та запобігання психологічних, практичних, морально-етичних та інтелектуальних невідповідностей науково-технічних робіт. Апропріаційність дотримання фундаментальних принципів передбачає: міцність гарантій якості досліджень та професійної підготовки у методології, плануванні, проєктуванні, аналізуванні та експертизі впровадження академічних послуг, сервісів і продуктів; добропорядність розроблення, здійснення, редагування, впровадження та експертизу оцінювання результатів академічних доробків, згідно прозорого, достовірного і неангажованого оприлюднення; шанобливе ставлення між колегами у науковій спільноті, академічна етика дослідження, її суспільного сприйняття, особливо наукової, екологічної та культурної спадщини; соціальна відповідальність за науково-дослідні роботи і апробацію наукових результатів, їх організацію, професійну підготовку наукових працівників та держслужбовців, викладачів і адміністраторів для академічної сфери.

У контексті пріоритетності забезпечення виконання вимог

Європейського кодексу академічної доброчесності вкрай важливою виступає проблема забезпечення професійної підготовки майбутніх державних службовців з питань академічної етики та доброчесності в управлінні закладами освіти. Це передбачає вивчення поточного та перспективного стану наукового та освітнього середовищ, контролю якості організації освітнього процесу та наукових досліджень, методології пріоритетних напрямів наукових досліджень, соціальних стандартів правового захисту, а також управління у сфері освіти, науки та інновацій, архівної та видавничої діяльності, інтелектуальної власності та захисту авторських прав.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. У вступі дисертації автором обґрунтовано актуальність теми у теоретичному та практичному аспектах; надано оцінку теоретичному стану її дослідження. У вступі визначені мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення результатів дослідження; наведено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру і обсяг дисертації.

Перший розділ дисертації «Теоретичний аналіз філософсько-світоглядних аспектів професійної підготовки державних службовців» присвячений структурно-функціональному аналізу професійної підготовки майбутніх державних службовців за результатами якого Т.В. Копил-Філатовою структуровано та систематизовано надбання вітчизняної академічної спадщини щодо питань професійного навчання держслужбовців, їх професійного розвитку, особливостей професійного навчання на основі компетентнісного підходу. Систематизовано вимоги організаційно-правових аспектів професійного навчання держслужбовців. Розкрито актуалізацію в наукових працях вітчизняних учених аспектів для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти на основі контент-аналізу науково-інформаційного базису.

Результат аналізу першого розділу свідчить, що його матеріал викладений змістовно; досліджено значну кількість закордонних і вітчизняних

джерел, сучасну нормативно-правову базу; встановлені посилання на авторів та джерела; наведені висновки до розділу.

У другому розділі «Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх державних службовців» Т. В. Копил-Філатова встановлює, що етичні засади на державній службі відбуваються згідно стратегічних векторів у формуванні та розвитку корпоративної етики державних службовців за моделями раціональної бюрократії, а також завдяки державному реформуванню принципів підходів бюрократії в країні демократичної культури глобальної освіти майбутнього, що модернізує академічну етику і добродішність становлення та кар'єрного зростання державних службовців.

Заслужують на увагу висновки, що пропагування етики лідерства державних службовців виявляється не лише в формалізації морально-етичних вимог добродішності, а й у відповідальному ставленні до сфери публічного управління та державної служби, інтенсивності усунування етичної поведінки, пропагуванні етичної чутливості, здатності передбачати, усувати та запобігати етичні проблеми та концентрувати рекомендації щодо неангажованого управління соціальними інституціями. Прогнозування та втілення етичного лідерства інтенсифікуються завдяки керівного впливу середніх орбіт міжособистісного спілкування у взаємодії суб'єкт-суб'єктних зв'язків. Менеджерська спроможність фахівців публічного управління та адміністрування – державних службовців полягає у спонуканні управлінських потенцій зі формування корпоративної культури (з англ. – teamwork) координаційно-субординаційної взаємодії у здійсненні філософії та місії організаційного управління системної архітектури держслужби.

Науковим доробком вважаємо визначені вияви лідерської етики у аксіогемах реалізації та провадження державної служби у співвідношенні стратегічного бачення перспективних цілей з методологією демократичної культури країни та безпеці досягнення соціально-економічних і еколого-безпечних цілей засобами інституційного регулювання державної та публічної служби та морально-етично обґрунтованими прийомами у засновничих засадах

професійної доброчесності державних службовців..

У третьому розділі «Практичні аспекти методики організації професійної підготовки та розвитку державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти» Т. В. Копил-Філатовою здійснено опис компетентнісного підходу до професійної підготовки/навчання майбутніх державних службовців, обґрунтовано вимоги до професійної підготовки/навчання державних службовців

На увагу заслуговує визначення інституціонального підходу для ефективного функціонування професійної підготовки та розвитку державних службовців; стратегічної мети професійної підготовки/навчання державних службовців.

Заслуговує на увагу визначена автором структура професійної компетентності державних службовців, яка полягає у здатностях і спроможностях професійного застосування системи спеціальних знань, умінь та навичок вияву та пропагування морально-етичних, квалітаційних та професійних якостей у реалізації функціональних завдань і обов'язків, самоосвіти та самоменеджменту, професійного та індивідуального розвитку інтелектуального потенціалу як професіоналізму державних службовців. Семантичний зміст функціоналу визначено у спроможності реалізації функцій держаними службовцями, а саме: дотримання об'єктивності, справедливості та доброчесності у проходженні конкурсу на вакантні посади державної служби та до її кадрового резерву; забезпечення відповідності вимогам професійної кваліфікації у кандидати на державну службу, перерозподіл обов'язків згідно семантики архітектури державних органів управління; встановлення відповідності та кола посадових повноважень згідно професійного середовища працевлаштування в конкретному державному органі; забезпечення покращення ефективності роботи служб з управління персоналом.

До третього розділу є висновки, що відображають основні його результати.

У четвертому розділі «Проектування імітаційної моделі та моделі

експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти» Т. В. Копил-Філатова описує абрис імітаційної моделі професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; обґрунтовує, проектує та перевіряє ефективність моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

Основою роботи є розроблена автором модель професійної підготовки майбутніх управлінців освітою в освітньому просторі академічної етики та доброчесності визначається особливостями цього простору, вільного від академічної нечесності, надмірної бюрократизації, корупції та зловживання повноваженнями й ґрунтується на чесності, довірі, справедливості, взаємній повазі, відповідальності та мужності його учасників. Розроблена модель складається з теоретико-методологічного, ціле-мотиваційного, змістового, дієво-практичного, рефлексивно-діагностичного, контрольного-оцінного та морально-аксіологічного компонентів, що забезпечують науково-теоретичну, практичну, особистісну та моральну готовність майбутніх державних службовців діяти в освітньому просторі академічної етики та доброчесності.

Пропонована Т. В. Копил-Філатовою модель професійної підготовки майбутніх державних службовців в освітньому просторі академічної етики та доброчесності управління закладами освіти верифікована через педагогічний експеримент, у межах якого проведено оцінку науково-теоретичної та практичної, особистісної та моральної готовності майбутніх менеджерів освіти до діяльності в освітньому просторі академічної етики і доброчесності за допомогою тестування, проєктивного тестування, експертного оцінювання, моніторингу, самооцінки тощо. При цьому ефективність пропонованої моделі досліджено методами експертних оцінок на основі стимульовально-спонукального, інформаційно-когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісно-ціннісного та результативно-рефлексивного критеріїв.

Підсумки дослідно-експериментального дослідження дозволили стверджувати, що розроблена, обґрунтована та апробована імітаційна модель професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, яку реалізовано у компонентах: теоретико-методологічному, ціле-мотиваційному, змістовому, дієво-практичному, рефлексивно-діагностичному, контрольньо-оцінному та морально-аксіологічному, забезпечили ефективність її реалізації у процесі професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

Загальні висновки до дисертації є логічними, переконливими та рунтовано висвітлюють положення представленого наукового дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Аналіз матеріалів дисертаційного дослідження Т. В. Копил-Філатової свідчить про наявність наукової новизни. Зокрема, нею обґрунтовано, розроблено і апробовано імітаційну модель професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти, яку реалізовано у компонентах: теоретико-методологічному, ціле-мотиваційному, змістовому, дієво-практичному, рефлексивно-діагностичному, контрольньо-оцінному та морально-аксіологічному; розроблено, обґрунтовано та верифіковано модель експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти у блоках: цільовий, методологічний (професійної підготовки/навчання), змістовий (професійної підготовки/навчання зі забезпеченням), методологічний (експертного оцінювання програм професійної підготовки/навчання) та результативний за процедурою експертного оцінювання дотримання вимог Європейської федерації академій природних і гуманітарних наук та рекомендацій Європейського кодексу академічної доброчесності у контентах (професійна підготовка/навчання, нагляд та наставництво; дослідження; практика управління інформаційними даними; рецензування та оцінювання;

видавництво, оприлюднення та авторські права; 15 гарантії доброчесності); здійснено обґрунтування змісту вимог критеріального апарату до готовності державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти за критеріями (стимулювально-спонукальний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісно-ціннісний та результативно-рефлексивний) та на рівнях оцінювання готовності (репродуктивному, адаптивному, локально-моделюючому, системно-моделюючому та інноваційно-творчий); сформульовано та представлено вимоги до професійної підготовки/навчання до готовності державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; удосконалено методичні та етико-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх державних службовців; методичні засади експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; запропоновано педагогічні умови інноватики професійної підготовки (креаційність освітньо-науково-пізнавальної діяльності для галузі 28 Публічне управління та адміністрування, спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування; академічна етика та доброчесність формування у державних службовців спроможності інноваційної здатності системного аналізу якості, прогностики та моделювання станів та розвитку траєкторій успіху професійного становлення та кар'єрного зростання, а також планування інновацій у пролонгованій самозайнятості (на громадських засадах популяризації Європейського кодексу академічної доброчесності та Кодексу честі державного службовця); організації освітнього процесу на професіоналізації держуправління та розбудови громадянського суспільства; подальшого розвитку набули аспекти проектування моделі експертного оцінювання професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дисертації доктора філософії мають вагомe значення для теорії і методики

освіти/педагогічних науки та професійної освіти, які збагачено у теоретичних, філософсько-світоглядних, етико-педагогічних і методичних аспектах удосконалення професійної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти; обґрунтуванні та аналізі сучасних вимог до забезпечення ефективної та відповідальної державної служби; розробленні імітаційної моделі професійної підготовки державних службовців в контексті академічної етики та доброчесності; удосконаленні тезаурусу понятійно-категоріального апарату дослідження професійної підготовки державних службовців; запропоновано рекомендації моделювання експертної оцінки професійної підготовки державних службовців у науковому полі дотримання академічної етики та доброчесності з метою публічного управління та адміністрування закладами освіти.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Результати дисертаційної роботи відображено у 5 наукових працях, серед них 3 статті у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки, стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, тез і виступів апробаційного характеру.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації.

Загальна оцінка дисертації. Цілісний аналіз дисертації Тетяни Василівни Копил-Філатової підтверджує досягнення автором мети і завдань дослідження.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Тетяни Василівни Копил-Філатової на тему «Професійна підготовка майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти», висловимо деякі зауваження і побажання:

1. З огляду на необхідність забезпечення вимог Європейського кодексу академічної доброчесності, презентованого європейською федерацією академії природничих і гуманітарних наук (з англ. – All European Academies, ALLEA) та

заявку України на членство в ЄС, важливого значення набуває оцінка ефективності організації освітнього процесу та науково-дослідної підготовки майбутніх державних службовців на основі поєднання вітчизняного та європейського досвіду. Робота значно би увиразнилася у практичному значенні, якщо би дисертанткою був представлений комплексний аналіз досвіду країн ЄС зі професійної неперервної підготовки майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності.

2. У розділі 2 (пункт 2.1, стор. 60) було б корисно доповнити моделі етичної поведінки ідеями та принципами, що випливають з природи етики як науки, зокрема принципами інклюзивності та мультикультуралізму, оскільки етична поведінка державних службовців повинна враховувати потреби різних культурних груп, уникати дискримінації та забезпечувати рівні можливості для всіх громадян і сприяти їх залученню до процесу прийняття рішень і суспільних процесів

3. У розділі 2 (пункт 2.1, стор. 67) визначено важливим напрямом у підготовці державних службовців є навчання фахівців для управління закладами освіти. Зазначено, що «У процесі професійної підготовки для якісного управління закладами освіти державний службовець має володіти низкою обов'язкових фахових знань, компетентностей, характеристик: : професіоналізм, інноваційність, здатність до лідерства, патріотизм, толерантність, моральність тощо.».

Проте було б корисно доповнити, що підготовка державних службовців для управління закладами освіти потребує врахування особливостей цієї сфери та вимог сучасного освітнього середовища. Підготовка фахівців з управління закладами освіти повинна включати кілька напрямків. Перш за все, їм потрібно мати знання про педагогічну експертизу, яка передбачає розуміння принципів і методів викладання, процесів оцінювання та контролю якості освіти, а також здатність ефективно взаємодіяти з викладацьким складом та здобувачами освіти. Керування та контроль роботою інших також є важливою складовою, включаючи участь у стратегічному плануванні та управлінні проектами,

управління фінансовими ресурсами та спілкування з викладачами, батьками та іншими зацікавленими сторонами. Крім того, фахівці з управління закладам освіти повинні орієнтуватися на інноваційних практиках, таких як впровадження сучасних технологій в освітній процес, культивування креативності та інновацій, а також підтримку постійного професійного зростання педагогічних працівників. Усі означені напрями підготовки ґрунтуються на принципах етики та доброчесності, які включають повагу до етичних стандартів, прозорість, відкритість та взаємодію з громадськістю, а також стимулювання розвитку доброчесності та відповідальності серед учасників освітнього процесу.

4. У висновках до третього розділу, на стор. 127, визначено спрямування на «професійне зростання інформаційно-технологічних, комунікативних, соціокультурних та особистих компетентностей з академічної етики та доброчесності та їх застосування в сфері управління закладами освіти». Проте у тексті дисертації не подається перелік і приклади їх впровадження у неперервній системі підготовки майбутніх державних службовців.

5. На стор. 187 подано процедуру експертного оцінювання програм підготовки та розроблений, обґрунтований і впроваджений алгоритм оцінювання програм і планів розвитку за видами. У додатках бажано було б представити перелік програм, що оцінювалися експертами, а також розрахунки з їх оцінювання.

Втім, висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Тетяни Василівни Копил-Філатової. Дисертаційне дослідження Т. В. Копил-Філатової характеризується логічною побудовою, обґрунтованістю положень та висновків; поставлені у ньому завдання розв'язані; сформульовані висновки відповідають як завданням, так і представленим у ньому матеріалам. Публікації автора, здійснені у фахових та інших виданнях, відповідають змісту дисертації. Все це свідчить, що дисертаційна робота є завершеною науковою працею, має наукову новизну та практичну значущість.

Отже, дисертація Тетяни Василівни Копил-Філатової на тему «Професійна підготовка майбутніх державних службовців для забезпечення академічної етики та доброчесності управління закладами освіти» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., а її автор, Тетяна Василівна Копил-Філатова, заслуговує на присудження ш ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри інтелектуальних систем
та цифрових технологій
Академії праці, соціальних відносин і туризму

Ганна КАШИНА